

TheaterScriptiePrijs 2011

De jury van de eerste TIN Theaterscriptieprijs 2011 heeft met plezier kennisgenomen van het rijke scala aan onderwerpen in de 18 scripties die werden ingezonden. Dit houdt de huidige generatie masterstudenten klaarblijkelijk bezig, constateerden we. Geïnspireerd door hun inhoud, urgentie en scherpe pen, besloten wij vier scripties, die in onze ogen een groter lezerspubliek verdienen, te nomineren voor de prijs.

Nominaties - criteria

Doel van de prijs is om een brug te slaan tussen interessant theaterwetenschappelijk onderzoek en de dagelijkse praktijk, en om dit onderzoek beter zichtbaar te maken. Een goede onderwerpskeuze is belangrijk, maar niet genoeg voor nominatie, constateerde de jury.

We realiseerden ons dat met name drie kwaliteiten de doorslag geven als het gaat om het slaan van een brug tussen wetenschap en praktijk: kritische distantie, urgentie en leesbaarheid. Essentieel bleek de kritische distantie van de student ten aanzien van de geraadpleegde bronnen. De zeggingskracht en geloofwaardigheid van het onderzoek groeiden naarmate de student steviger een eigen positie durfde in te nemen tussen andere onderzoekers en autoriteiten. Sterk waren we ook gegrepen door scripties waarin de auteur de praktijk kritisch durfde te bevragen, en zorgvuldig eigen observaties afwoog tegen die van de theaterkunstenaars in kwestie. Wij beseften ons daarnaast, dat een aantoonbaar actueel belang nodig is om praktijkmensen voor een onderzoek te interesseren. Bij alle scripties zochten we daarom naar de urgentie – is het onderwerp op dit moment voor de theaterpraktijk interessant? Kan het de regisseurs, choreografen, dramaturgen andere artistiek betrokkenen voeden in waar ze nu mee bezig zijn? Tot slot hechtte de jury waarde aan leesbaarheid. Ook hierin onderscheidde de vier genomineerden zich van een aantal anderen.

Nominaties voor de TheaterScriptieprijs 2011

De vier genomineerden zijn, in alfabetische volgorde:

- **Diane Elshout**
- **Merel Heering**
- **Lonneke van Heugten**
- **Maya van den Heuvel - Arad**

Gefeliciteerd met jullie betoonde kwaliteit!

Hieronder verklaart de jury haar enthousiasme over elk van de vier scripties.

Over de TIN Theaterscriptieprijs

De TIN Theaterscriptieprijs wil een brug slaan tussen interessant theaterwetenschappelijk onderzoek en de dagelijkse praktijk van en in het theater, en het wil dit onderzoek beter zichtbaar maken. Masterscripties die voor de TIN Theaterscriptieprijs in aanmerking komen hebben als eindcijfer een 8 of hoger en behandelen een aspect van het theater of de theatercultuur in Nederland en Vlaanderen.

De prijs is een initiatief van Theater Instituut Nederland en tot stand gekomen in samenwerking met de Universiteiten van Amsterdam, Utrecht en Groningen.

Diane Elshout

Researching Bodies, A research about the implicit and explicit ideas, assumptions and presuppositions of the body in contemporary choreographic research.

Mede ingegeven door haar eigen ervaring als choreograaf en danser, constateert Diane een behoefte aan onderzoek naar impliciete visies op het lichaam in de danskunst. Diane's scriptie is tweeledig: ze begint met een uitgebreide beschrijving van opvattingen en theorieën over het menselijk lichaam, met als leidraad Elisabeth Grosz' *Volatile Bodies Towards a Corporal Feminism*. In het tweede deel neemt Diane de lezer mee het repetitielokaal in. Ze beschrijft minutieus de onderzoeken in Danslab van twee choreografen met een verschillende werkmethode, Giulia Mureddu en Kenzo Kusuda, en focust in haar onderzoek vooral op de aannames die een rol spelen bij het creëren en formuleren van opdrachten aan de dansers. Onuitgesproken opvattingen over het lichaam in dansbewegingen liggen aan de basis van de choreografieën, zo laat Diane zien.

Giulia Mureddu, Danslab. Foto: Konrad Szymański

De jury:

Alleen al het feit dat Diane zelf als choreograaf een gedegen wetenschappelijk onderzoek uitvoert, legt een brug tussen twee vaak gescheiden werelden. Dat zij zich daarbij kritisch opstelt tegenover haar eigen praktijk en die van haar collega's, getuigt in onze ogen van een zelfstandige, wetenschappelijke opstelling. Alhoewel Diane in het eerste deel veel op één bron leunt, komt ze vooral in het tweede deel naar voren als een kritisch, zorgvuldig en respectvol interpreterend denker. Haar observaties, gevoed door de filosofieën over het lichaam die zij in het eerste deel introduceert, zijn een genot voor de liefhebber van dansbeschouwing; zelden lees je een dergelijke verfijnde, beargumenteerde beschouwing van een podiumkunstwerk-in-wording. Wij denken dat haar beschrijvingen van de impliciete aannames over de werking van het lichaam in de danskunst, menig choreograaf en dramaturg kunnen aanscherpen.

Merel Heering

Terugblikken én vooruitkijken. Reconstructie en reenactment in de hedendaagse dans.

Merel onderwerpt de momenteel veelgebezigde begrippen 'reconstructie' en 'reenactment' aan een gedegen onderzoek aan de hand van drie ijkpunten in de opvoeringspraktijk van de *Sacre du Printemps*. Merel geeft niet alleen een historisch en theoretisch overzicht, maar gaat ook in op de aantrekkingskracht, uitdagingen en probleemstellingen bij het heropvoeren van een klassieker. De vraag die Merel zich aan het begin van haar essay stelt, namelijk wat het betekent om in de dans iets opnieuw op te voeren, komt daarmee uitgebreid aan bod. Ze concludeert uiteindelijk dat het maken van een onderscheid tussen de twee termen reconstructie en reenactment, wat in de praktijk of bij een case-study geen probleem lijkt, in theorie niet goed mogelijk is.

Le Sacre du Printemps van Introdans. Foto: Hans Gerritsen

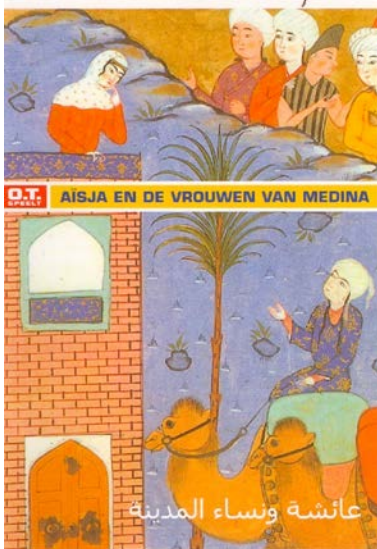
De jury:

Merel Heering valt op door haar vlotte pen en de rijke beschrijvingen van dansvoorstellingen. Ondanks dat de conclusie wellicht wat onbevredigend is, geeft het onderzoek aanleiding tot veel interessante bemerkingen en gedetailleerde beschrijvingen van voorstellingen, waarbij juryleden regelmatig 'aha, zit dat zo!' uitroepen. De opbouw van Merel's scriptie is goed, de bronnen en voorstellingen zijn goed gekozen en worden zorgvuldig bestudeerd. In haar inleiding weet Merel bovendien ook goed het belang van theorievorming in de dans voor het voetlicht te brengen, wat ze vervolgens in haar scriptie onderstreept. Het definiëren van beide termen levert relevante informatie op over de verschillende perspectieven die je als maker in kunt nemen als je een historisch werk als vertrekpunt, als bron neemt. In die verkenning komt veel informatie los die de danssector raakt.

Lonneke van Heugten

Theatre as a Vortex of Behaviour in Dutch multicultural Society. A Discourse Analysis of Aisha in the Public Sphere.

In haar scriptie bespreekt Lonneke de gebeurtenissen rond de productie van *Aisja en de vrouwen van Medina* (Onafhankelijk Toneel, 2001). Lonneke beschrijft hoe de voorstelling, die werd afgelast, onderdeel werd van het Nederlandse 'multiculturele drama' dat destijds door publicist Paul Scheffer werd aangekaart. Het vacuüm dat ontstond toen de voorstelling niet uitkwam, werd een poel van tegenstrijdige krachten die in de samenleving onderhuids speelden (een 'vortex of behaviour'). Lonneke ontwaart een complex weefwerk van acties en reacties, dat gevoelens van onlust in al zijn rauwheid openbaarde en open wonden blootlegde. De media speelden daarin een sturende en stigmatiserende rol. Maar ook de theatermaker, die met zijn initiatief zo graag een brug bouwde tussen diverse bevolkingsgroepen, bleek daarin een fundamentele inschattingfout te hebben gemaakt, zo constateert Lonneke.

De jury:

Bij het lezen van Lonneke's scriptie ontstaat het beeld van iemand die zich als wetenschapper midden in samenleving positioneert. En alhoewel de juryleden wel eens dreigden te verdwalen in de grote hoeveelheid invalshoeken die Lonneke kiest, overtuigde Lonneke

ons van haar intellectuele talent door de respectvolle maar kritische positie die zij inneemt ten aanzien van alle bronnen die zij raadpleegde. Lonneke laat zich breed voeden en neemt zelf stevig positie in ten aanzien van dit uiterst gevoelige en actuele onderwerp, wat nog eens wordt bevestigd door de roep om nuance waarmee ze haar scriptie eindigt. Wij waren bovenal onder de indruk van haar kritische bespreking van de motieven van de kunstenaar die aan de wieg stond van de 'vortex' waar zij over schrijft. Lonneke breekt daarnaast ook een lans voor de wetenschap, die haar tijd en ruimte kan benutten om veronderstelde controverses in de samenleving onder de loop te leggen.

Maya van den Heuvel - Arad

Focalizing Bodies - Visual Narratology in the Post Dramatic Theatre.

Maya vraagt zich af tot op welke hoogte het lichaam van een acteur kan functioneren als een visuele 'narrator' en 'focalizer' in het hedendaagse postdramatische theater, net zoals de camera in film. Door verbanden te leggen tussen literatuur, film en theater, legt Maya de vinger op strategieën van ensceneren die de ervaringsprocessen van toeschouwers sturen. De metafoer van de schipbreuk, gadeslagen vanaf de kust, vormt een leidraad in haar onderzoek. In het theater is dit een gekend gegeven; het publiek zit op enkele meters afstand van medemensen die conflicten uitvechten en wil nu eens niet, dan weer wel ingrijpen. Het sturen van dit toeschouwersperspectief werkt nog sterker als het gaat om hedendaagse theatervormen als locatietheater of ervarings theater, waarbij toeschouwers actief betrokken worden bij de voorstelling of soms als acteur worden ingezet. Aan de hand van een bespreking van vier voorstellingen illustreert Maya de werking van perspectief in praktijk.

Daydream. Foto: Laurent Liefoghe

De jury:

Maya ontlokt algemene beschouwingen over kijken en 'verbeelden' in de breedste zin. Met interessante dwarsverbanden tussen film en theater scherpt ze de ogen aan en biedt ze ook de professionele kijker een nieuwe manier om naar theater te kijken. De postdramatische toeschouwersblik die ze uitdiept, vult in onze ogen een gemis in de analyse van theaterprocessen. Het beschouwen van het lichaam van de acteur als verteller, blijkt zeer bruikbaar voor het ontdekken van betekenislagen in de voorstelling. De metafoer van de schipbreuk is ook een perspectief dat deze tijd kenmerkt, en daarom wat betreft de jury extra actueel. Het lijkt typisch voor het hedendaags engagement dat het zich steeds opnieuw tot de actualiteit dient te verhouden, dat wij als 'toeschouwers' in de samenleving steeds opnieuw moeten kiezen waar we staan.

Essays

De vier genomineerde studenten is, op advies van de jury, een masterclass essayschrijven aangeboden onder leiding van Xandra Schutte, zodat zij hun onderzoek konden uitwerken in een essay. Het essay is immers een uitdagende literaire vorm waarin de auteur onder meer wetenschappelijk onderzoek gebruikt om een visie op een onderwerp uit te diepen. De resultaten van de werkgroep zijn op internet gepubliceerd op de websites van Springdance en Domein voor Kunstcritiek.

Scriptie in mediatheek en op internet

De vier genomineerde scripties zijn te vinden in de mediatheek en op www.tin.nl.

Winnaar TheaterScriptieprijs 2011

Met unanieme stemmen heeft de jury de scriptie van **Lonneke van Heugten** aangewezen als de winnaar van de TIN Theaterscriptieprijs 2011.

Doorslaggevend is de sterk kritische positie die Lonneke in haar scriptie aanneemt ten aanzien van alle bronnen die ze raadpleegt. Zorgvuldig, respectvol en altijd kritisch, beschouwt ze wetenschappelijke informatie, maar ook de berichtgeving in de media en de opstelling van de theaterpraktijk. Ze bewijst daarmee alle partijen een dienst. Wij zien een intellectueel achter de scriptie opdoemen die met beide benen in de samenleving staand, zich door wetenschap en kunst laat voeden om het denken over die samenleving te nuanceren en aan te scherpen. Lonneke, gefeliciteerd!

Cecile Brommer

- namens de jury -

Juryleden TheaterScriptieprijs 2011

- **Peggy Olislaegers** (voorzitter),
directeur Nederlandse Dansdagen..
Foto: Keke Keukelaar
- **Cecile Brommer** (juryrapport)
dramaturg en redacteur
- **Clayde Menso**, adjunct-directeur Amsterdams Fonds voor de Kunst
- **Daniella Groenberg**, programmamanager Theater Instituut Nederland
Foto: Anneke Hymmen

Theater Instituut Nederland

*Sarphatistraat 53
1018 EW Amsterdam
Nederland*

*Postadres
Theater Instituut Nederland
Postbus 10783
1001 ET Amsterdam
Nederland*

*T 020 551 33 00
F 020 551 33 03
www.tin.nl
E info@tin.nl*